

ЧИННИКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. Економічна, політична, соціальна нестабільність, в умовах якої перебуває Україна, вимагає спеціального вивчення з метою виявлення чинників, здатних додати рівноваги і збалансованості суспільству. Необхідність філософського осмислення стабільності як інтегрального феномена, що включає політичну, економічну і соціальну складові. Проблема стабільності і стабілізації стає особливо значущою, коли соціальна динаміка набуває конфліктного характеру і має негативні тенденції. Це зумовлено розбіжностями між темпами економічного розвитку, соціальною модернізацією, яка відстає, між політичними інтересами владних інститутів і соціально-економічними інтересами населення, між об'єктивними потребами певної стадії розвитку українського суспільства і пріоритетами державного управління. Така постановка питання вимагає визначення низки категорій: «стан суспільства» «соціальна динаміка», «соціальна трансформація», «стабільність», «криза», «розвиток». **Метою дослідження є визначення** чинників стабілізації суспільства на основі розробки методів діагностики стану соціальної системи як стабільної. **Завдання дослідження:** визначити категоріальний апарат дослідження: «стан суспільства», «соціальна стабільність», «стабілізація суспільства», показати їх операціональне значення. Проаналізувати соціально-філософські теорії, які віддають перевагу соціальній статіці. **Об'єктом дослідження є** соціально-економічна і соціально-політична стабільність суспільства. **Предметом дослідження** виступають чинники, тенденції та індикатори процесу стабілізації українського суспільства. Сучасний підхід до аналізу суспільства дозволяє побудувати як модель цілісної суспільної системи, так і її окремих підсистем. Соціальна філософія містить категорії і узагальнення, за допомогою яких можуть бути описані, з'ясовані і визначені закономірності функціонування соціальної сфери суспільства. У сучасних дослідженнях філософії, соціології, політології стан суспільства аналізується за допомогою характеристик: соціальний порядок, соціальний розвиток, соціальні зміни, соціальний прогрес, сталій розвиток, перехідне суспільство, модернізація, соціальна криза, трансформація [3]. Поняття «стан суспільства», як соціально-філософська категорія, дозволяє вивчити і визначити його сучасні характеристики. Суспільний стан визначається як великі угруповання людей, котрі умовно об'єднані своїм правовим та економічним становищем у соціальній ієрархії, тобто соціальній структурі суспільства. Процес інституціоналізації громадської думки пов'язаний із формуванням громадянського суспільства, де громадська думка є ланкою, яка пов'язує суспільство і державу. Засобом інституціоналізації громадської думки є законодавство. Як чинник стабільності розглядається і громадянське суспільство як «асоціація вільних і автономних громадян, переслідуючи свої цілі» [1]. Методологічні засади філософії суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасного суспільства – це вчення про науки принципи і методи пізнання. У даному випадку методологія розуміється як загальна теорія методів пізнання суспільства [2]. Умовно можна виділити п'ять етапів розвитку уявлень про стабільність суспільства, простежити зміну поглядів і розуміння стабільності. Перший етап пов'язаний з іменами Конфуція, Сократа, Платона, Аристотеля. Для цього етапу характерне дослідження сутності суспільства, створення моделі ідеальної держави рішення питань, стійкості, збалансованості і впорядкованості суспільних відносин. Другий етап аналізу філософської концепції стабільності розглядається в роботах Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, І. Канта, Г.В.Ф. Гегеля. Характерною рисою цього етапу виступає прагнення математизувати соціальне знання. Третій етап у дослідженні процесу досягнення і підтримки стабільності в суспільстві пов'язаний з іменами О. Конта, Р. Спенсера, Е. Дюркгейма. Для цього етапу в дослідженні стабільності суспільства характерний аналіз суспільства як взаємопов'язаної, інтегральної єдності. Четвертий етап у розвитку уявлень про стабільність пов'язаний з іменами А. Р. Редкліфа-Брауна, Б. Малиновського, Т. Парсонса, Р. Мертонса. Для цього етапу дослідження стабільності суспільства характерний розгляд суспільства як відкритої системи, що здійснює обмін із середовищем; аналіз суспільства як сукупності стабільних частин; існування в суспільстві стабілізуючих механізмів; аналіз стабільності через поняття «рівновага» не виключає можливість змін. П'ятий етап у розвитку уявлень про стабільність пов'язаний з іменами Р. Дарендорфа, Л. Козера, І. Пригожина, Е. Гіденса, теорією конфлікту і синергетикою. Для цього етапу характерне дослідження відкритої соціальної системи; стабільність сприймається як єдність підтримки системи та її зміни [1]. Довгий час у вітчизняній науці панував вульгарний «економічний детермінізм», вплив якого дотепер випробовує українське суспільство. Його основними ознаками є такі принципи: економічний розвиток є головною метою державної політики; соціальна сфера – вторинна, оскільки не є прибутковою, а тому повинна знаходитися на залишковому принципі фінансування; у співвідношенні: «виробництво – споживання» головна роль відводиться виробництву; не враховуються соціальні механізми економіки, зокрема мотивація і цінності суб'єкта економічних відносин. Така світоглядна позиція не відповідає постіндустріалізму і поширеним в країнах Західної Європи ідеологіям «держави загального добробуту» і «соціальної держави» [1]. До головних економічних показників належать темпи зростання валового внутрішнього продукту, обсягу виробництва, рівень інфляції. Соціально-економічні показники - це рівень безробіття, відсоток осіб, що опинилися за межею бідності, а також індекс людського розвитку (ЛНР), що включає три компоненти: ВВП на душу населення, рівень освіти і тривалість життя, що відображають рівень і якість життя населення. Вимірювання українського суспільства за допомогою даних параметрів дозволяє зрозуміти деякі джерела його нестабільності. До них треба віднести невідповідність між темпами економічного розвитку і соціального. Так, якщо темпи приросту виробництва вище, ніж в країнах Європи (від 4 % до 12 %), темпи інфляції – на рівні максимуму 12 %, то показник безробіття, в розрахунках за методикою МОП, дорівнює 11% - 12%, а за межею бідності знаходиться близько 28 % населення [4]. **Висновок:** Проведене дослідження чинників стабілізації сучасного суспільства, дозволяє констатувати наявність як основних (парадигмальних) стабілізаційних чинників, таких як соціальна політика, громадська думка і громадянське суспільство, так і операціональних.

Список використаних джерел

1. Дунець О.А. Автореферат Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук «Чинники стабілізації сучасного суспільства». URL: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Савченко С. В. «Філософія глобального інформаційного суспільства як цивілізаційна парадигма розвитку сучасного суспільства». URL: file:///C:/Users/User/Downloads/gileya_2014_90_50.pdf
3. Гірліна Н. Ю. Автореферат «Соціально-філософський аналіз медіакультурного простору соціалізації». URL: <http://phd.znu.edu.ua/page/1340.ukr.html>
4. Соціальна структура суспільства. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30087/>